

Regionforstørring som utviklingsstrategi

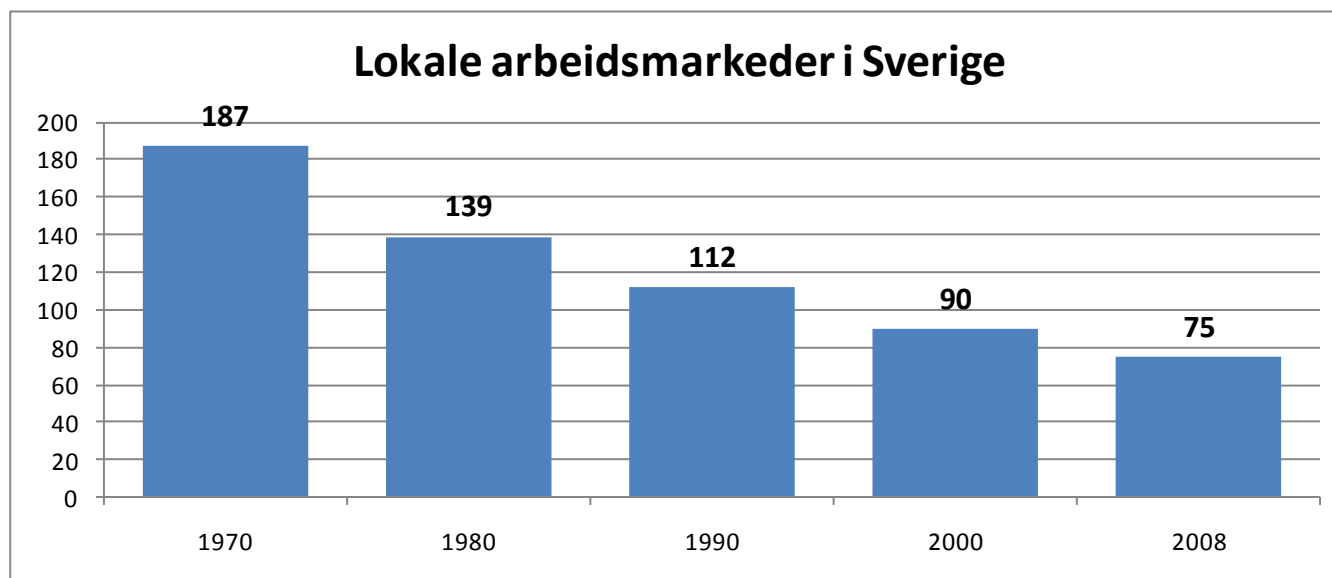
Morten Ørbeck, Østlandsforskning - Rica Hell Hotell, 21. mai 2014

1. Hva mener vi med regionforstørring?
2. Hvorfor ønsker vi regionforstørring?
3. Hva er potensialet for regionforstørring i Norge?
4. Hva er potensialet for regionforstørring rundt Oslo?
5. Hvilke muligheter gir det næringslivet?
6. Hvordan påvirker det samspillet mellom Østlandsbyene og deres omland?

Regionforstørring - Hva mener vi med det?

Som følge av oppgradering og utbygging av veinettet og andre forbedringer i transporttilbudet, kan reisetiden til et regionsenter eller andre viktige reisemål reduseres. Effekten av dette kan være at flere områder kommer innenfor et bestemt reiseomland til senteret (f. eks. 45 min). Regionforstørring er en vanlig betegnelse på slike omlandsutvidelser

1. Reiseavstandsutvidelser i Norge: +/-30% lengre arbeidsreiser siden 1980
2. Regionförstoring i Sverige: Fra 187 til 75 Lokale arbeidsmarkeder siden 1970:

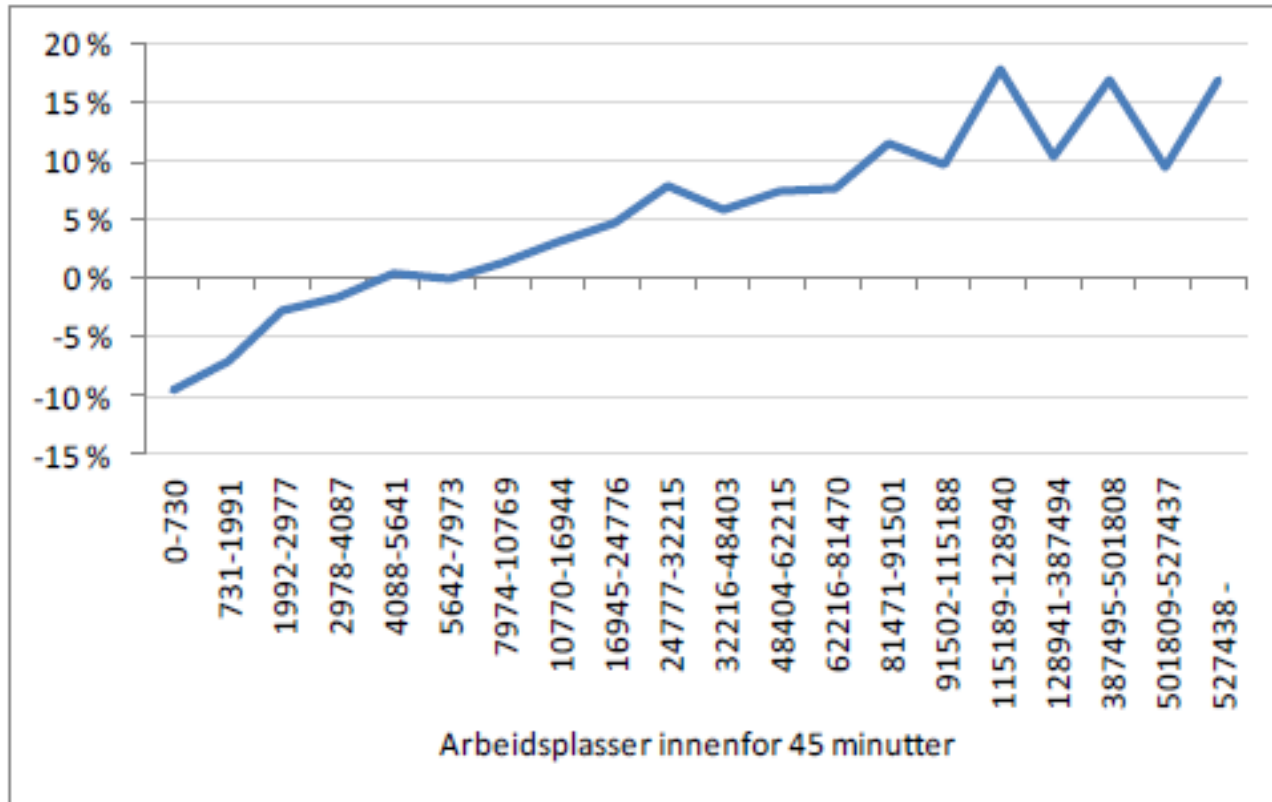

Hvorfor ønsker vi regionforstørrelse?

1. **Empiri: Sysselsettingsvekst og verdiskaping øker med størrelsen på funksjonelle bo- og arbeidsmarkedsregioner**
 2. **Empiri: Befolkningsveksten øker med økende antall arbeidsplasser innenfor pendlingsavstand**
 3. **Faglig enighet: Regionforstørrelse og -sammenkopling stimulerer økonomisk aktivitet og øker attraktiviteten for personer og bedrifter**
 - Økte valgmulighet mht. bolig og jobb (for begge)
 - Bedre balanse i arbeidsmarkedet og mindre sårbarhet ved omstillinger
 - Større markeder for konsumentene og produsentene (økt handel, konkurranse, stordrift og spesialisering)
 - Stimulerer clusterdannelser
- **Og det gir flere og flere kommuner/regioner mulighet for tilflytting og befolkningsvekst, også uten at de har jobber å tilby i utgangspunktet**

Bosettingsutviklingen varierer med tilgangen på arbeidsplasser

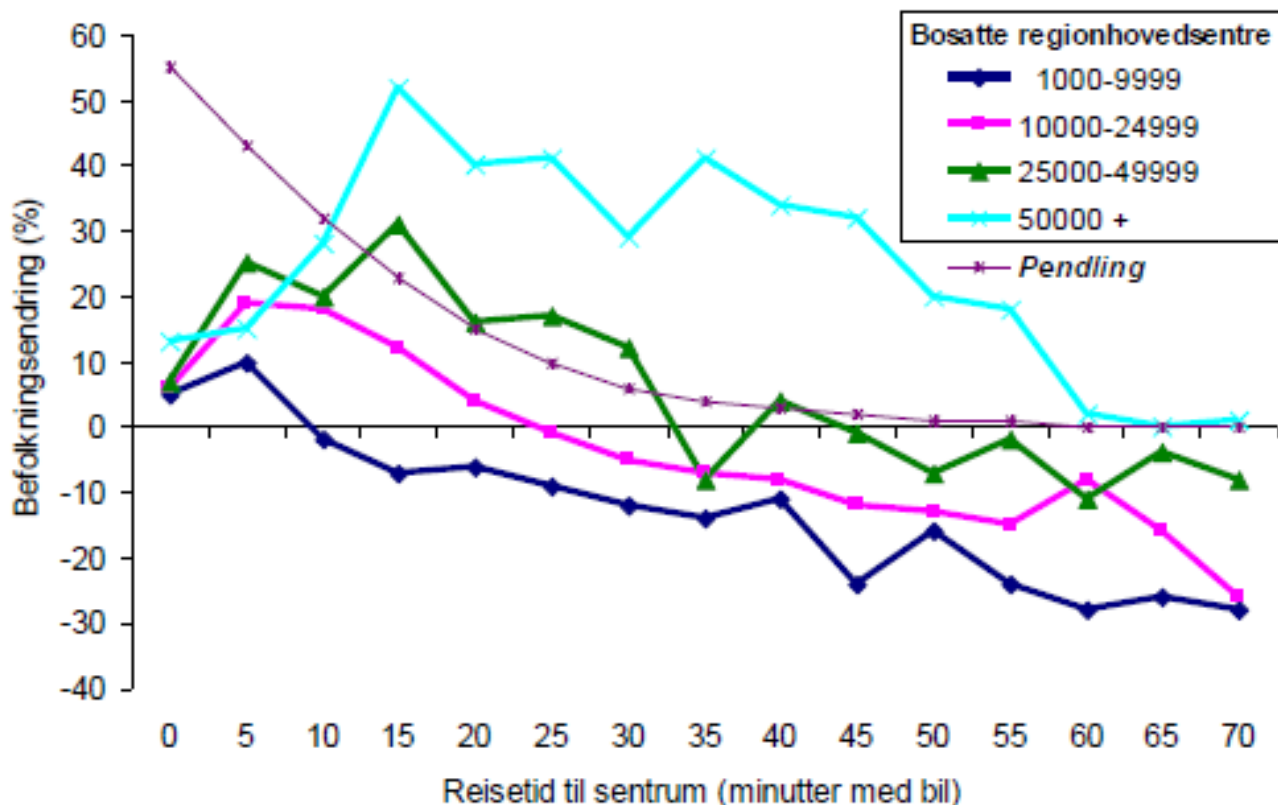
Befolkningsutvikling 2001-2010 etter tilgang på arbeidsplasser innenfor 45 minutter med bil

Kilde: TØI rapport 1208/2012

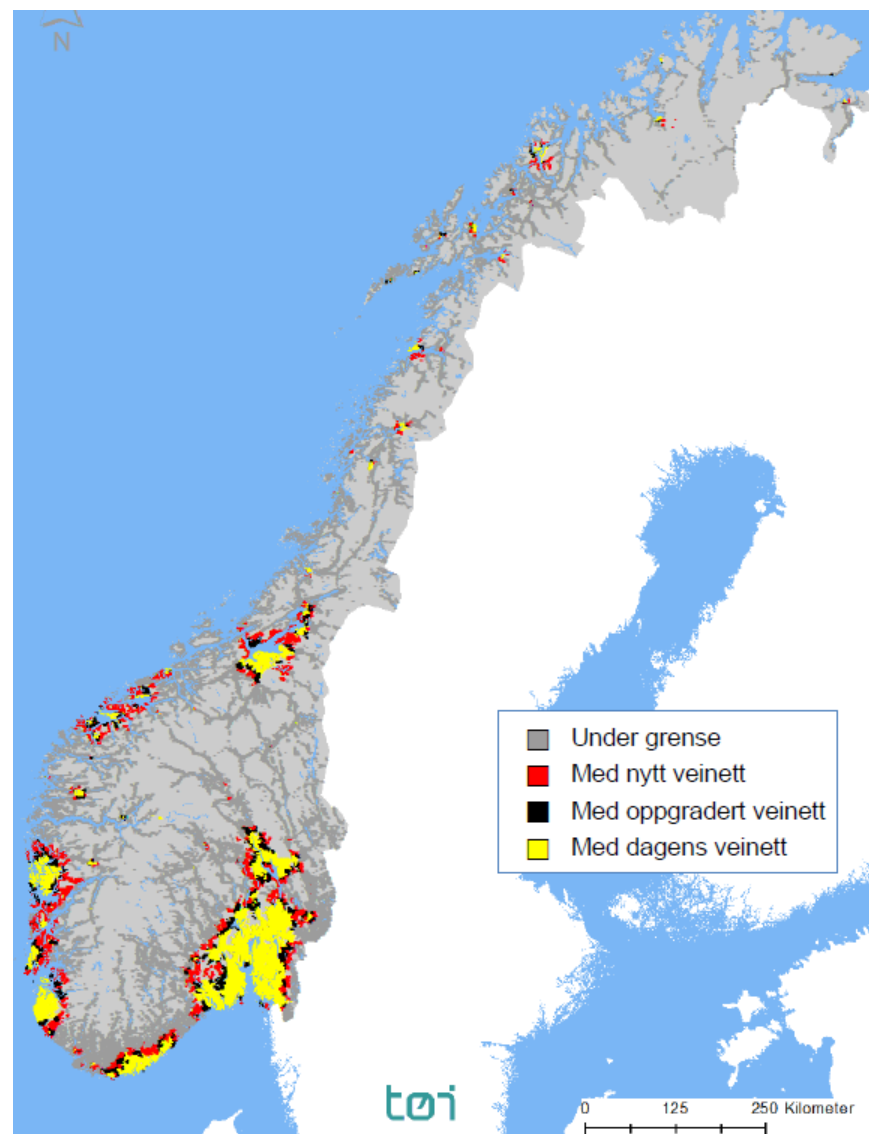
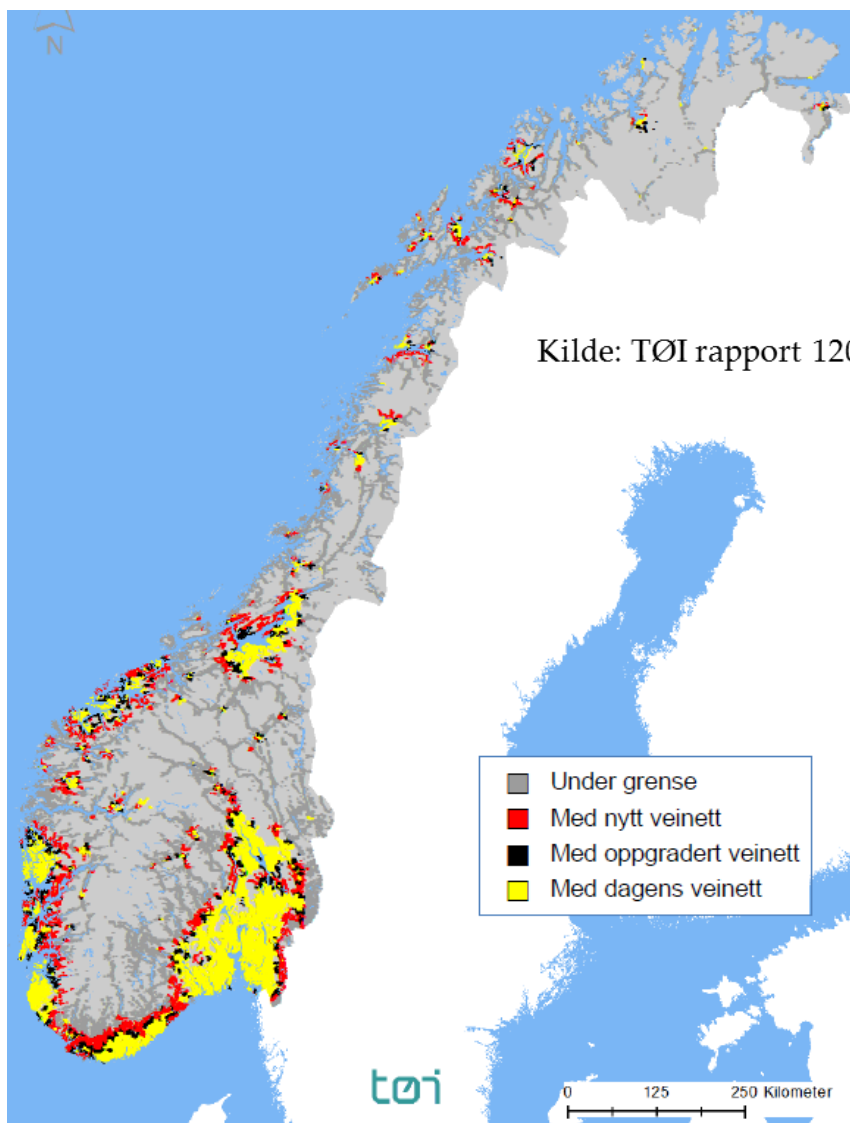
Befolkningsveksten øker med fallende reisetid til regionsenter og med regionsenterets størrelse

Befolkningsutvikling 1980-2007 etter reisetid fra regionhovedsenteret

Kilde: TØI rapport 1208/2012

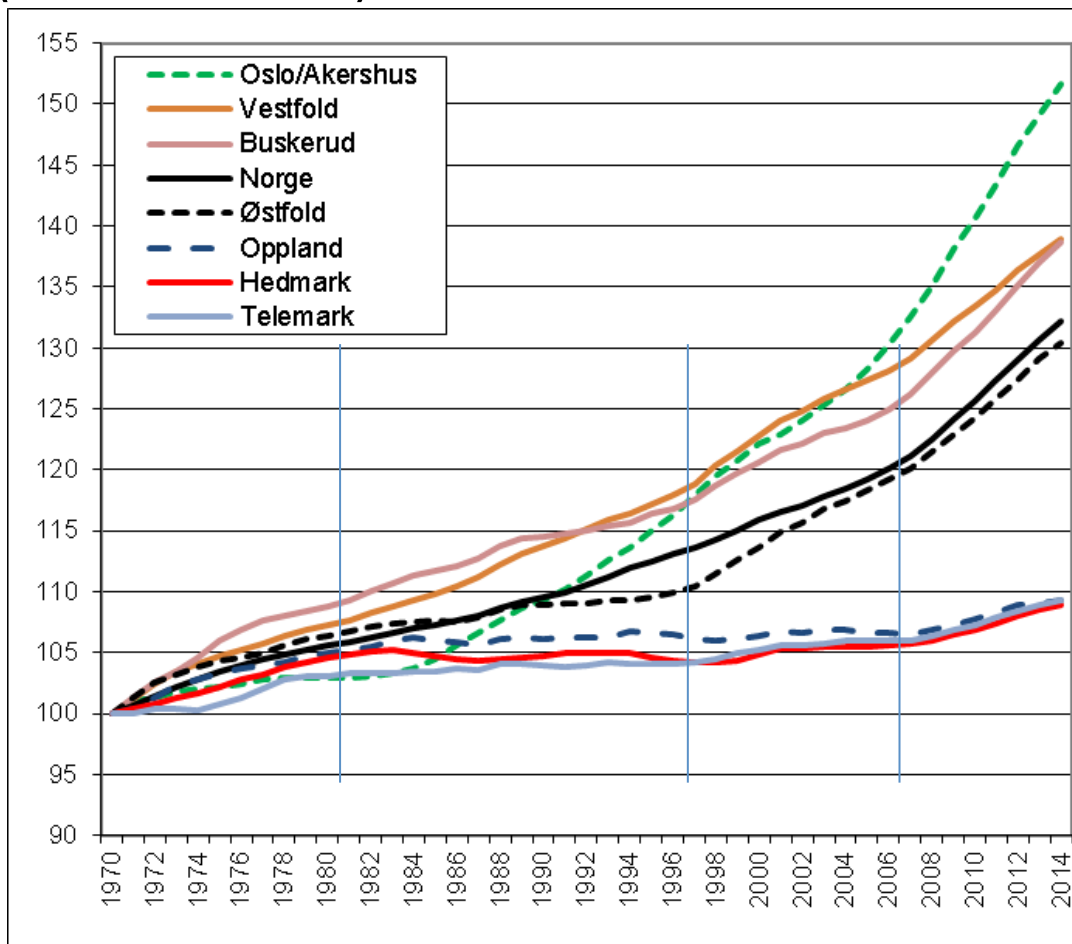
Potensialet for befolkningsøkning > 0,0% (venstre) og > 0,5% (høyre)

Befolkningsutviklingen 1.1.1970 - 1.1.2014

(Indeks 1970=100)

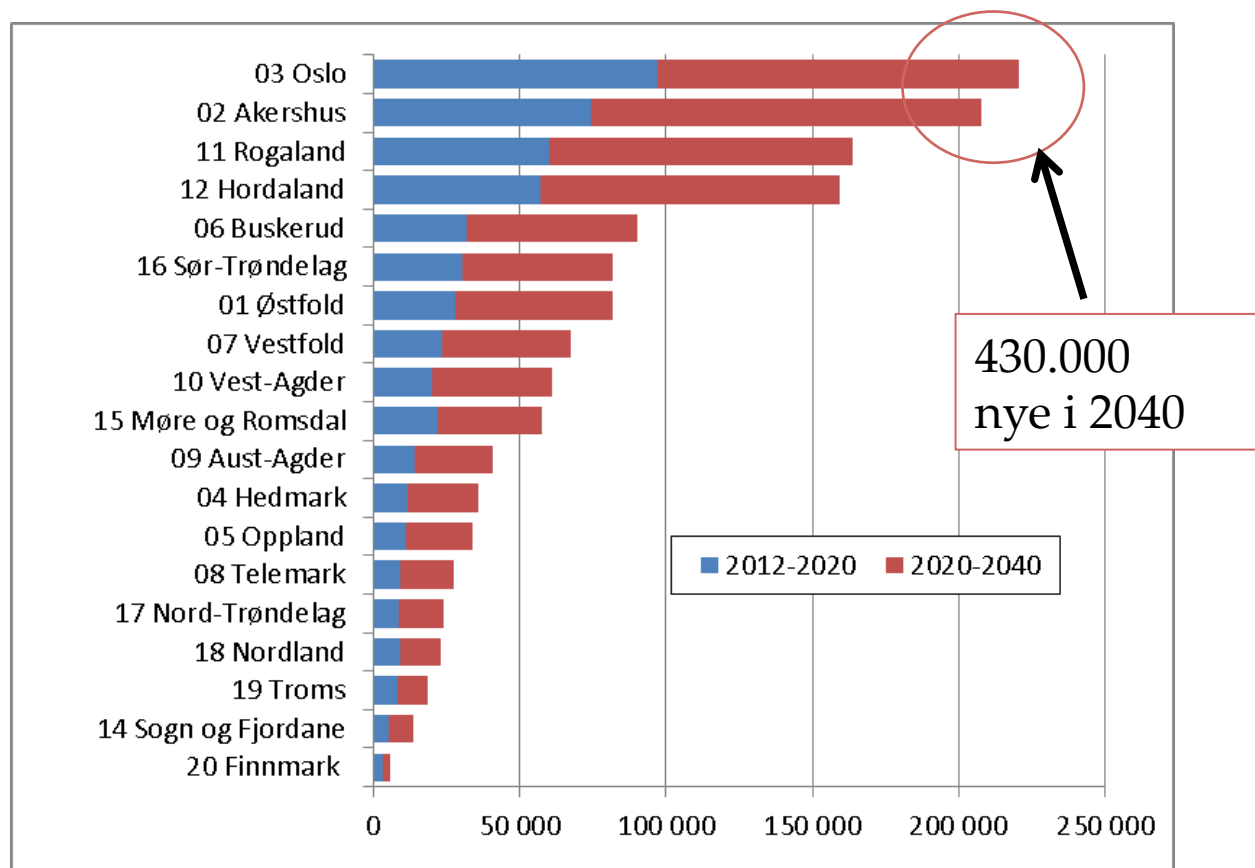
- Distriktenes 70-tall
- Deretter sentralisering
- Regionforstørrelse fra midten av 90-tallet
- Arbeidsinnvandring siden 2007

Kilde: ØF på grunnlag av SSB

Hvilke muligheter gir veksten i Oslo/Akershus?

(MMMM i 2020 og 2040)

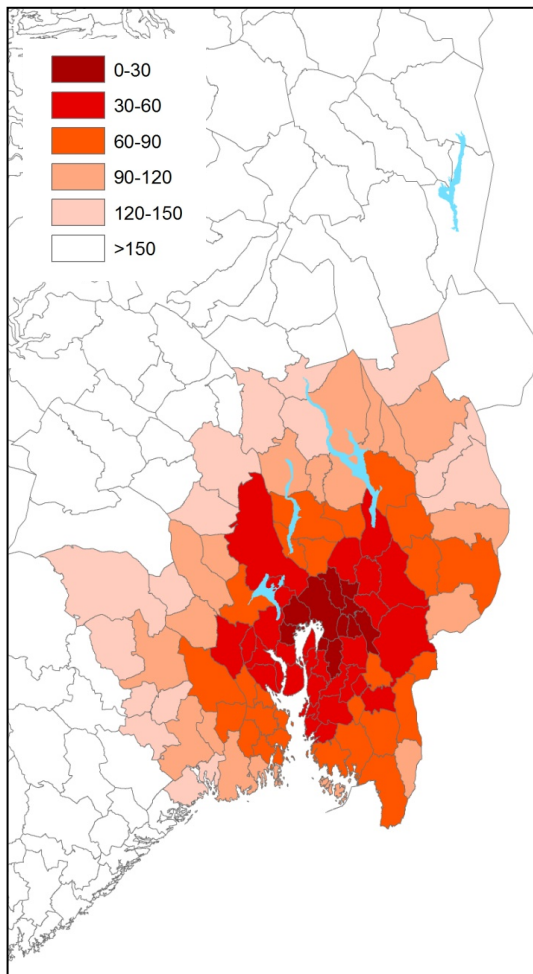
Befolkningsutvikling $\approx$ næringsutvikling, Men hva kommer egentlig først?

Vi er blitt tjenesteytere

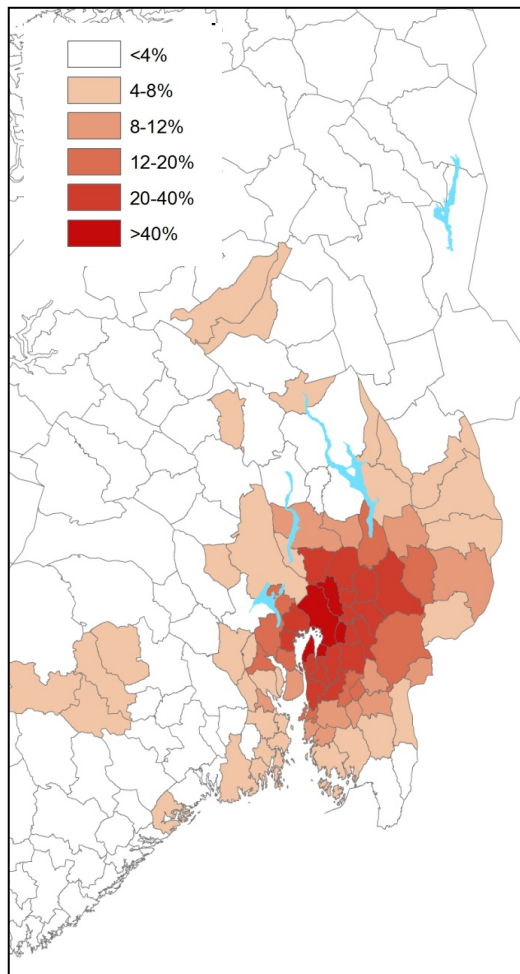
- + Ringvirkninger av bedriftsetableringer avtar
- + Ringvirkninger av tilflytting øker
- + Human kapitalen viktigst innsatsfaktor
- + Knapphet på arbeidskraft
- = Årsak-virkningsforholdene under endring
- = Behov for "ny" næringspolitikk

Sterk samvariasjon mellom reisetid til Oslo, pendling til Oslo og befolkningsvekst (og vekst i en rekke tjenestenæringer)

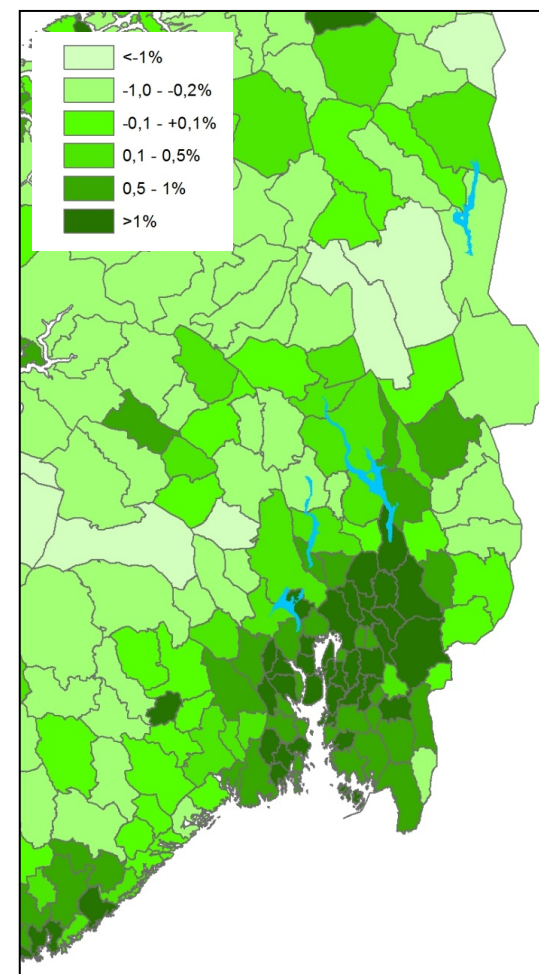
Reisetid med bil til Oslo S (min)

Pendlingsandel Oslo

Befolkningsvekst

Hvorfor er jernbanen så viktig?

Tenkt rutetabell fra Naturvernforbundet:

fra	Oslo S	1300	1307	1337	1347	1400	1407	1437
til	Lillestrøm	1310	1317	1347	1357	1410	1417	1447
til	Gardermoen	1322	1329	1359	1409	1422	1429	1459
til	Eidsvoll		1341	1411	1423		1441	1511
til	Tangen				1434			
til	Stange				1441			
til	Hamar	1352	1359	1429	1449	1452	1459	1529
til	Brumunddal		1410	1440		1510	1540	
til	Moelv		1419	1449		1519	1549	
til	Lillehammer	1411	1430	1500		1511	1530	1600

Utbygging av InterCity-området vil knytte byene tettere sammen og gjøre det lettere å dagpendle mellom dem.

Pendlingsbasert tilflytting og bosettingsbasert næringsutvikling

- **”Ny næringspolitikk”:**
 - Sats på infrastruktur og pendlingsmuligheter
 - Skaff attraksjonskraft som bosted – skaff tilflytting
 - Tilrettelegg for ”medfølgende” næringsliv
 - De som flytter etter kundene
 - De som flytter fra kostnadsnivået
 - De som flytter etter rekrutteringsmulighetene
- **Ikke enten eller, men både og**
 - Attraktive jobber også en bostedsattraksjon
 - Mange områder uten pendlingsmuligheter
 - Uansett: Tradisjonell næringspolitikk vil ikke virke alene uten sammen med bostedsattraktivitet og bolyst

Hvordan har vi lagt opp analysene for Lillehammer

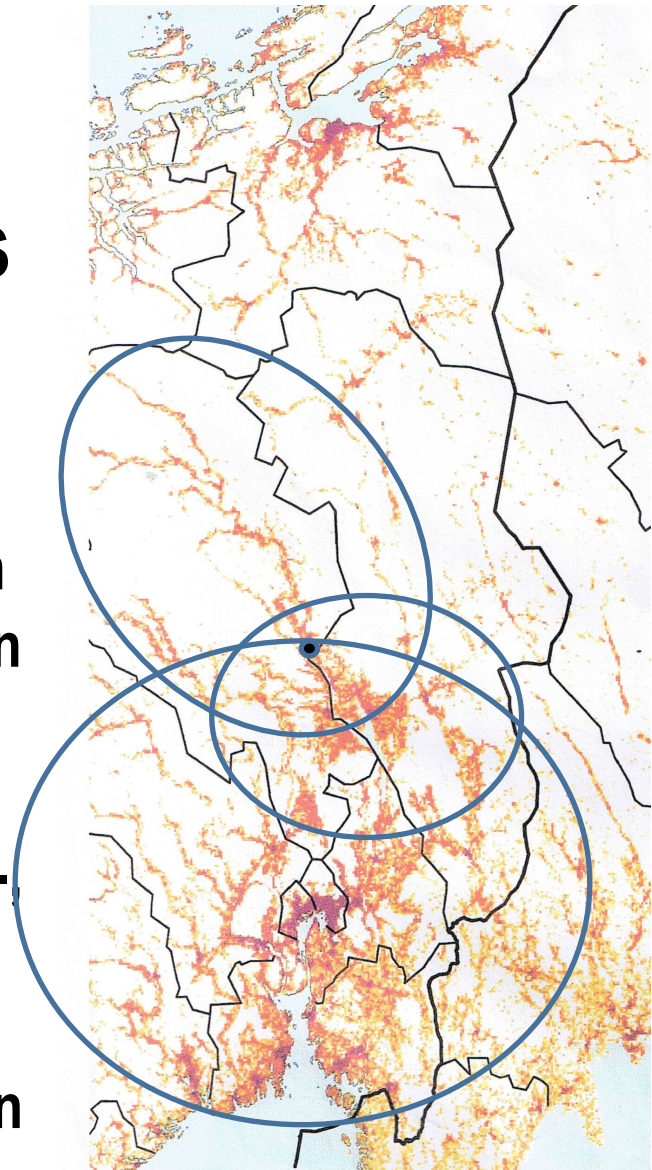
1. Analyse av struktur og utvikling i befolkning, næringsliv og arbeidsmarked
2. Analyse av bo- og arbeidsmarked og Lillehammers interaksjon med omlandet
3. Analyse av institusjonell samhandling
4. Etablering av samarbeid, valg av saksområder, strategier og tiltak

Østlandsbyer som Lillehammer må analyseres på ulike regionnivå

Lillehammers rolle i Lillehammerregionen
(Lillehammer, Øyer og Gausdal) og i resten
av Gudbrandsdalen

Lillehammers rolle i Mjøsregionen (Gjøvik-
Hamar- og Elverumsregionen)

Lillehammer rolle i forhold til Osloregionen

Takk for meg